

Kalendarium łambinowickie (styczeń–grudzień 2023)

Styczeń

- 11–12 I W Centrum Konferencyjnym Legii Warszawa odbył się „Kongres Niepodległa”, podczas którego podsumowano obchody 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Muzeum reprezentowały: dyrektor dr Violetta Rezler-Wasielewska oraz zastępca dyrektora dr Renata Kobylarz-Buła. Muzeum wraz ze Stowarzyszeniem Przyjaciół CMJW zrealizowało z Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017–2022 dwa projekty: „Wolność jest w nich. Powstańcy warszawscy 1944–2022” oraz „Niepodległość odzyskiwana i tracona. 1918/1939/1945/1989. Kamienie milowe rodzinnej pamięci”.
- 12 I W Żydowskim Instytucie Historycznym odbyła się uroczystość wręczenia medali Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata, podczas której Wiesław Pajewski odebrał medal, przyznany w 1977 r. jego ojcu, Teodorowi Pajewskiemu. Muzeum reprezentowała dr Renata Kobylarz-Buła.
- 12 I W Teatrze im. Jana Kochanowskiego w Opolu odbyła się konferencja inauguracyjna wdrażania programu „Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021–2027”. W wydarzeniu tym Muzeum reprezentowała dyrektor dr Violetta Rezler-Wasielewska.
- 27 I Dyrektor Muzeum dr Violetta Rezler-Wasielewska uczestniczyła w uroczystościach 78. rocznicy wyzwolenia niemieckiego nazistowskiego obozu śmierci Auschwitz-Birkenau. W obchodach udział wzięli: świadkowie historii, minister Wojciech Kolarski z Kancelarii Prezydenta RP, przedstawiciele władz państwowych z Polski, Drugi Dżentelmen Stanów Zjednoczonych Douglas Emhoff, minister kultury Słowenii Asta Vrečko, minister ds. kombatanów i pamięci z Francji Patricia Mirallès, ambasadorowie i dyplomaci, przedstawiciele duchowieństwa, władz regionalnych, samorządów, pracownicy muzeów i miejsc pamięci.
- 29 I Na Cmentarzu Ofiar Obozu Pracy w Łambinowicach miały miejsce obchody 78. Rocznicy Tragedii Górnośląskiej – 1945 r., zorganizowane przez Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce. Po zakończeniu oficjalnej części odbyło się spotkanie w sali wiejskiej w Bielicach, podczas którego dr Renata Kobylarz-Buła wygłosiła prelekcję „O Obozie Pracy w Łambinowicach z perspektywy Rodzin”.

Luty

- 3 II Uczestnicy międzynarodowego projektu „RETOUR – Remember TOgether to Understand each other better”, m.in. z Niemiec, Czech, Francji, Malty, Grecji i Bułgarii, zwiedzili wystawy w opolskiej siedzibie Muzeum.
- 6 II Pracownicy Muzeum odbyli podróż studyjną do Wrocławia, podczas której odwiedzili: Centrum Historii Zajezdnia oraz Muzeum Pana Tadeusza, będące częścią Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Podczas wizyty zwiedzili ekspozycje oraz poznali metody pracy wrocławskich muzealników.
- 9 II W dawnym budynku dworca PKP przy ul. Porcelanowej 4 w Tułowicach odbyło się uroczyste otwarcie Muzeum Ceramiki „TUŁOWICE po kolei”. W wydarzeniu tym udział wzięły przedstawicielki naszego Muzeum, zastępczyni dyrektor dr Renata Kobylarz-Buła oraz kierowniczką Działu Zbiorów i Konserwacji Elżbieta Góra.
- 14 II W Opolu miały miejsce obchody 81. rocznicy powstania Armii Krajowej. W uroczystościach zorganizowanych przez wojewodę opolskiego Sławomira Kłosowskiego, nasze Muzeum reprezentował dr Piotr Stanek, kierownik Działu Naukowego. Obchody rozpoczęła msza św. w kościele pw. Przemienienia Pańskiego, po której złożono kwiaty i zapalono znicze przed pomnikiem Pamięci Żołnierzy Armii Krajowej. Uroczystości towarzyszyły okolicznościowe przemówienia, Apel Pamięci oraz Pieśń Reprezentacyjna Wojska Polskiego.
- 17 II W Galerii Sztuki Współczesnej w Opolu otwarto wystawę prac Zygmunta Moryty „Trzech to już tłum”, artyści przez wiele lat związanego z Muzeum. Na wystawie zostały zaprezentowane również eksponaty z naszych zbiorów, m.in. tryptyk poświęcony żołnierzom Wojska Polskiego z 1939 r., jedyny w jego twórczości projekt witraża, który przez lata ozdobił drzwi wejściowe do opolskiej siedziby Muzeum, seria grafik przedstawiających Miejsce Pamięci Narodowej w Łąbinowicach, a także bardzo refleksyjny obraz, przygotowany na wystawę Muzeum „Wolność i zniewolenie”.

Marzec

- 1 III Na zaproszenie wojewody opolskiego Sławomira Kłosowskiego zastępca dyrektora Muzeum dr Renata Kobylarz-Buła uczestniczyła w uroczystych obchodach Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, które odbyły się na pl. Wolności przed pomnikiem Żołnierzy Niepodległościowego Podziemia, gdzie – po przemówieniach, Apelu Pamięci i salwie honorowej – złożono kwiaty i zapalono znicze.

- 1 III W łambinowickiej siedzibie Muzeum odbyło się pierwsze w 2023 r. wydarzenie w ramach cyklu „Łambinowickie Spotkania Muzealne” pt. „Ekspresja kutej i spawanej blachy. Twórczość artystyczna Mariana Nowaka”. Twórczość opolskiego rzeźbiarza zaprezentowała dr Joanna Filipczyk, dyrektorka Galerii Sztuki Współczesnej w Opolu. Jednym z dzieł artysty są figuralne rzeźby na pylonach Pomnika Martyrologii Jeńców Wojennych w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach.
- 6 III Nasze Muzeum było miejscem tegorocznego spotkania członków Stowarzyszenia Muzealników Polskich Oddział Opolski. Udział wzięli w nim także przedstawiciele naszej instytucji dr Renata Kobylarz-Buła oraz dr Anna Wickiewicz.
- 6 III W opolskiej siedzibie Muzeum odbyło się uroczyste otwarcie wystawy czasowej „Zgłodzona formacja. Policja Województwa Śląskiego 1922–1939”, przygotowanej przez Instytut Pamięci Narodowej, Oddział w Katowicach i Muzeum w Tarnowskich Górach. Wystawa przedstawia genezę tej formacji, kadre, codzienne zadania oraz życie funkcjonariuszy poza służbą, a także – wraz z agresją Niemiec i ZSRR na Polskę w 1939 r. – fizyczne niszczenie, w efekcie czego, z rąk obu okupantów, zginęło ich niemal 80% funkcjonariuszy. Na wystawie prezentowane są m.in. eksponaty ze zbiorów posła na Sejm RP Pawła Kukiza, na co dzień znajdujące się w Izbie Pamięci Komendy Wojewódzkiej w Opolu.
- 10 III W ramach Tygodnia Kobiet w Opolu odbyło się spotkanie „«Łokciami pchać się do życia». Historie Maliny, Pączka i Wirty”, poświęcone uczestniczkom powstania warszawskiego: Jadwidze Beaupré, ps. Malina, Wandzie Traczyk-Stawskiej, ps. Pączek oraz Barbarze Lewandowskiej, ps. Wirta, które po upadku powstania były przetrzymywane w Stalagu 344 Lamsdorf. Sylwetki bohaterek przedstawili pracownicy Muzeum: dyrektor dr Violetta Rezler-Wasielewska, dr Anna Czerner oraz dr Piotr Stanek.
- 17 III Przed Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych odbyła się uroczystość upamiętniająca 78. rocznicę wyzwolenia obozów jenieckich w Lamsdorf. Organizatorami byli Muzeum i Urząd Gminy w Łambinowicach. Patronat honorowy nad wydarzeniem objęli: minister kultury i dziedzictwa narodowego prof. dr hab. Piotr Gliński, wojewoda opolski Sławomir Kłosowski oraz marszałek województwa opolskiego Andrzej Buła. W wydarzeniu udział wzięło wielu gości, a wśród nich powstaniec warszawski Stanisław Wołczaski, który jako pierwszy zabrał głos w imieniu świadków historii. Następnie przemawiali: dr Violetta Rezler-Wasielewska – dyrektor Muzeum, Sławomir Kłosowski – wojewoda opolski, Antoni Konopka – członek Zarządu Województwa Opolskiego i Magdalena Merta, reprezentująca Jana Józefa Kasprzyka – szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Wystąpienia okolicznościowe zakończył

Gieorgij Beridze, który zabrał głos w imieniu Ważji Tordiji obecnego na uroczystości syna Szaliko Tordiji, gruzińskiego żołnierza i jeńca radzieckiego, który zmarł w Stalagu 344 Lamsdorf. Modlitwę w intencji ofiar Stalagu 344 Lamsdorf odmówili przedstawiciele czterech wyznań: mjr Emil Skobel, kapelan 10. Brygady Logistycznej w Opolu i przedstawiciel Rzymsko-Katolickiego Duszpasterstwa Wojskowego, ks. protojerej Grzegorz Cebulski z Prawosławnego Ordynariatu Wojska Polskiego Garnizonu Wrocław, o. Gabriel (Ramaz Dżikija z Gruzji, towarzyszący Ważji Tordiji), ks. Wojciech Pracki z Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Pokoju oraz Marek Marossanyi z Gminy Wyznaniowej Żydowskiej we Wrocławiu. Prowadząca uroczystość Anna Wickiewicz, odczytała list w imieniu nieobecnego dr. Marka Moronia z Muzułmańskiego Związku Religijnego w Polsce. Po modlitwie, por. Konrad Winkler z kompani honorowej 91. Batalionu Logistycznego w Komprachcicach odczytał Apel Pamięci. Rozległa się salwa honorowa. Uroczystości zakończyło złożenie wieńców oraz płonących zniczy. Uczynili to m.in. przedstawiciele władz rządowych, korpusu dyplomatyczno-konsularnego, duchowni, przedstawiciele środowisk kombatanckich, władz samorządowych, służb mundurowych, instytucji kulturalno-oświatowych, naukowych i organizacji, uczniowie szkół z wychowawcami oraz okoliczni mieszkańcy. Oprawę muzyczną zapewniła Orkiestra Reprezentacyjna Wojsk Lądowych we Wrocławiu pod batutą ppor. Łukasza Turka.

- 20 III Przedstawiciele Muzeum uczestniczyli w „Wiosennych Spotkaniach Metodycznych”, zorganizowanych przez Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Wodzisławiu Śląskim, podczas których: dr Anna Wickiewicz – wygłosiła komunikat „Prezentacja warsztatów do wystawy «Tatusiu, kiedy wrócisz?»». Polskie rodziny w latach II wojny światowej”, a dr Michał Jakubik – komunikat „Prezentacja warsztatów «Podeptane prawa. Podeptana godność» do ekspozycji «Miejsce z blizną»”.
- 28 III Z roboczą wizytą w Ambasadzie Republiki Włoch w Warszawie przebywała dyrektor Muzeum dr Violetta Rezler-Wasielewska. W rozmowie z ambasadorem Lucą Franchetti Pardo dyrektor poruszyła sprawy związane z dokumentowaniem i popularyzacją wiedzy o losach włoskich żołnierzy przetrzymywanych w niewoli niemieckiej na terytorium Polski, a szczególnie w Lamsdorf, w latach I i II wojny światowej.

Kwiecień

- 14 IV Odbył się finał jubileuszowej XXX edycji Konkursu Recytatorskiego Poezji Jenieckiej „Nie traćmy pamięci”. Wydarzenie współorganizowane przez nasze Muzeum, Stowarzyszenie Przyjaciół CMJW oraz Starostwo

Powiatowe w Nysie, zostało objęte honorowym patronatem wojewody opolskiego Sławomira Kłosowskiego, marszałka województwa opolskiego Andrzeja Buły i opolskiego kuratora oświaty Michała Sieka. Patronat medialny nad tym wydarzeniem sprawowały: TVP3 Opole, Radio Opole, Radia DOXA i „Nowiny Nyskie”. W konkursie udział wzięło 81 uczniów z województwa opolskiego. Przesłuchania były prowadzone w trzech kategoriach wiekowych. W jury oceniającym recytatorów zasiedli związani z Opolszczyzną literaci, aktorzy i filolodzy: Edmund Borzemski, Ludmiła Małgorzata Sobolewska, Elżbieta Lisak-Duda, Artur Paczesny, Adriana Jarosz, Andrzej Jakubczyk, Cecylia Jacewska-Caban, Iwona Ratajczak i Barbara Grzegorzczak. Jury przyznało nagrody następującym osobom: w kategorii wiekowej 9–12 lat: I nagrodę Magdaleny Bawelkiewicz z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego TAK w Opolu, II – Julii Czubasiewicz z PSP w Łambinowicach, III – Hannie Jabłońskiej z PSP nr 1 w Brzegu, wyróżnienie – Bartoszowi Kocikowi z PSP nr 10 w Opolu; w kategorii wiekowej 13–15 lat: I nagrodę Magdaleny Rupacz z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Krośnicy, II – Emilii Cichy z PSP w Łambinowicach, III – Emilii Jarosz z tej samej szkoły, wyróżnienie – Marcie Lukosz z PSP w Luboszycach; w kategorii wiekowej 16–19 lat: I nagrodę Marii Gawłowskiej z Diecezjalnego Liceum Humanistycznego w Nysie, II – Matyldzie Gawel z LO nr 3 w Opolu, III – Łucji Gołaszewskiej-Siwiak z tej samej szkoły, wyróżnienie – Kamili Kałuży z Zespołu Szkół Ekonomicznych w Opolu. W jubileuszowej edycji konkursu przyznana została również nagroda specjalna w wysokości 500 zł, ufundowana przez Stanisławę Borzemską i Edmunda Borzemskiego. Laureatką tej nagrody została Antonina Lacek, reprezentująca PSP w Luboszycach.

- 19 IV Przed Teatrem im. Jana Kochanowskiego otwarto wystawę plenerową „Byli sąsiadami: ludzkie wybory i zachowania w obliczu zagłady”, przygotowaną przez United States Holocaust Memorial Museum w Waszyngtonie. Wystawie towarzyszył projekt edukacyjny, zrealizowany wspólnie z Oświęcimskim Instytutem Praw Człowieka, Miejską Biblioteką Publiczną w Opolu i Urzędem Miasta w Opolu, w ramach którego odbyły się wykłady, warsztaty, prelekcje i oprowadzania kuratorskie dla uczniów opolskich szkół średnich.
- 20 IV Kwietniowa odsłona „Łambinowickich Spotkań Muzealnych” była poświęcona prezentacji nowego zbioru wierszy wydanego przez Muzeum – *Ocalone. Antologia wierszy przeciw wojnie*. Spotkanie prowadziła poetka Adriana Jarosz, jedna z autorek i osób pracujących nad książką, prezes Opolskiego Oddziału Związku Literatów Polskich i jurorka organizowanego przez Muzeum Konkursu Recytatorskiego Poezji Jenieckiej „Nie traćmy pamięci”. Prezentacji utworów poetyckich towarzyszyła muzyka w wykonaniu altowiolistki Małgorzaty Rędzińskiej.

- 22 IV Doktor Renata Kobylarz-Buła uczestniczyła w „Kluczach pamięci” – konferencji pt. „Edukacja w służbie Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej”, zorganizowanej w Warszawie przez Stowarzyszenie Parafiada i Centrum Mieroszewskiego na Wydziale Historii Uniwersytetu Warszawskiego, w panelu eksperckim „PRO MEMORIA – wyzwania nowoczesnej edukacji”, dzieliła się doświadczeniami Muzeum w upowszechnianiu historii zbrodni katyńskiej.
- 24–26 IV Muzeum we współpracy z Instytutem Śląskim i Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu zorganizowało 11. spotkanie dyrektorów instytucji prowadzonych i współprowadzonych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN). Uczestniczyli w nim dyrektorzy prawie 60 instytucji. Pierwszego dnia gościem honorowym był wiceprezes Rady Ministrów oraz minister kultury i dziedzictwa narodowego prof. Piotr Gliński, któremu towarzyszyli podsekretarz stanu w MKiDN dr Jarosław Sellin, a także dyrektor Departamentu Dziedzictwa Kulturowego (DDK) Piotr Szpanowski i dyrektor Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów (NIMOZ) dr Paulina Florjanowicz, pomysłodawczyni spotkania. Na intensywny program spotkania złożyły się sesje i dyskusje na ważne w polskim muzealnictwie tematy oraz zwiedzanie muzeów i Miejsca Pamięci Narodowej w Łambinowicach. Pierwszy dzień poświęcony był przedstawieniu najistotniejszych zmian w organizacji pracy MKiDN oraz działalności i planów NIMOZ-u. Dzień drugi stał się okazją do refleksji nad kierunkami rozwoju polskich muzeów, w kolejnych sesjach wzięło udział kilkunastu prelegentów. Nasze Muzeum reprezentowały dyrektor dr Violetta Rezler-Wasielewska (w bloku tematycznym: „Wyzwania w organizacji wystaw i komunikaty z instytucji DDK”) oraz dr Anna Czerner (w bloku „O pamięci na wiele sposobów”). Trzeciego dnia goście zwiedzili miasto i zapoznali się z ekspozycjami CMJW, Muzeum Śląska Opolskiego oraz Muzeum Polskiej Piosenki.
- 30 IV Prestiżowe czasopismo naukowe „International Journal of Historical Archaeology”, poświęcone archeologii historycznej i naukom pokrewnym, przyjęło do publikacji artykuł „Camp archaeology at the Site of National Remembrance in Łambinowice (formely Lamsdorf), Poland”, w którym badacze pracujący w ramach projektu „Nauka dla społeczeństwa, społeczeństwo dla nauki w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach” zaprezentowali wyniki prac archeologicznych przeprowadzonych w Miejscu Pamięci w Łambinowicach w 2022 r.

Maj

- 8 V Dla upamiętnienia 78. rocznicy zakończenia II wojny światowej przedstawiciele Muzeum: dr Violetta Rezler-Wasielewska, dyrektor Muzeum, dr Anna Wickiewicz, kierownik Działu Edukacji i Wystaw, Dawid Żak, adiunkt w Dziale Zbiorów i Konserwacji, a także przedstawiciele Gminy Łambinowice: wójt Tomasz Karpiński oraz sekretarz Jerzy Rosiński, zapalili znicze i złożyli kwiaty przed Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych.
- 12 V Na Uniwersytecie Opolskim odbyła się debata „Witold Pilecki – nie tylko ochotnik do Auschwitz”. Nasze Muzeum reprezentował kierownik Działu Naukowego dr Piotr Stanek. W debacie uczestniczyli: Jack Fairweather, brytyjski dziennikarz i pisarz, autor książki *Ochotnik. Prawdziwa historia tajnej misji Witolda Pileckiego*, dr Alina Nowobilaska z Instytutu Pileckiego i dr Bartosz Jan Kuświk, dyrektor Instytutu Śląskiego.
- 13 V Muzeum uczestniczyło w 15. Nocy Muzeów w Opolu. W programie znalazły się: wernisaż wystawy czasowej „Artyści Andersa. Scena i estrada”, objętej patronatem honorowym Anny Marii Anders, i wystawy stałej „Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach – dziedzictwo regionalne, narodowe, europejskie”, warsztaty plastyczne „Nic dwa razy” prowadzone przez Kamila Kowalskiego – artystę współpracującego z grupą streetartową Murki, koncert Basi Beuth, Marii Spólnej i wokalistów Studia Działań Kreatywnych oraz projekcja filmów dokumentalnych: *Artyści Andersa* i *Artyści Andersa – scena i estrada*.
- 15–16 V Elżbieta Góra, kierownik Działu Zbiorów i Konserwacji oraz Iwona Cichoń-Halot, p.o. kierownika Archiwum, będące członkiniami Polskiego Stowarzyszenia Inwentaryzatorów Muzealnych (PSIM), uczestniczyły w konferencji „Bezpieczeństwo zbiorów. Wyzwania i rozwiązania w obszarze fizycznego, cyfrowego i prawnego zabezpieczenia kolekcji publicznych”, zorganizowanej w Krakowie przez PSIM.
- 23 V Doktor Renata Kobylarz-Buła, zastępca dyrektora Muzeum, wzięła udział w konferencji metodycznej dla dyrektorów opolskich szkół i przedszkoli zorganizowanej przez Urząd Miasta Opola, wygłaszając referat „O czym mówią muzealne skarby? Cykl filmowy «Ale to już inna historia...» w edukacji szkolnej”.
- 24 V Miała miejsce majowa odsłona cyklu „Łambinowickie Spotkania Muzealne”, poświęcona postaci Witolda Pileckiego. Jego biografię zaprezentował dr Piotr Stanek, kierownik Działu Naukowego i autor kolejnej książki z serii „Jeńcy Wojenni 1939–1945. Fakty, Dokumenty, Sylwetki”, poświęconej rotmistrzowi.
- 25 V Z okazji obchodzonego w Rumunii Narodowego Dnia Pamięci Bohaterów Wojennych na Starym Cmentarzu Jenieckim w Łambinowicach

- odbyła się uroczystość upamiętniająca żołnierzy rumuńskich przetrzymywanych w obozie jenieckim Lamsdorf podczas I wojny światowej. W wydarzeniu uczestniczyli m.in. dyplomaci: płk Alin Done – attaché obrony w Ambasadzie Rumunii w Polsce i attaché mjr Cristian-Emanuel Barbulescu, Monika Kwiatosz, konsul honorowa Włoch, kpt. Ewa Miksza z 10. Opolskiej Brygady Logistycznej, Tomasz Karpiński, wójt gminy Łambinowice oraz dr Violetta Rezler-Wasielewska, dyrektor CMJW.
- 27 V Ofertę Muzeum podczas XX Opolskiego Pikniku Naukowego, organizowanego przez Uniwersytet Opolski, zaprezentowali dr Piotr Stanek i dr Kamil Weber z Działu Naukowego.
- 29 V Z okazji obchodów Dnia Weterana Działań Poza Granicami Państwa łambinowickie Muzeum gościło grupę żołnierzy z 1. Pułku Saperów w Brzegu.
- 30 V W Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach gościł konsul honorowy Republiki Serbii w Katowicach z siedzibą w Czeladzi Ranko Tomović oraz Nenad Lajbenšperger, historyk i konserwator z Instytutu Ochrony Zabytków Kultury Serbii. Goście zapoznali się z bieżącym stanem konserwacji grobów jeńców serbskich i pomnika im poświęconego, rozmawiali o potrzebach i wizjach dalszej współpracy w zakresie ochrony tego dziedzictwa. Zapalili znicze przed Pomnikiem Jeńców Serbskich.
- 31 V–
–1 VI W Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha w Krakowie odbyła się I Konferencja Muzeów Rejestrowanych, zorganizowana przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Konferencji towarzyszyła uroczysta gala 43. Konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2022. Odbyła się ona na Zamku Królewskim na Wawelu, który obok Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, był partnerem Konferencji. Nasze Muzeum reprezentowała dyrektor dr Violetta Rezler-Wasielewska.

Czerwiec

- 2–4 VI Muzeum uczestniczyło w 7. Festiwalu Książki w Opolu. Zaprezentowano na nim ofertę wydawniczą instytucji oraz promowano jej działalność.
- 11 VI Przedstawiciele Muzeum brali udział w Świącie Województwa Opolskiego, połączonym z uroczystościami 25-lecia obrony województwa opolskiego, organizowanym w Mosznej, podczas którego zaprezentowali ofertę Muzeum.
- 13 VI W łambinowickiej siedzibie Muzeum odbyła się XVIII edycja Sesji Edukacyjnej „Jeśli nie pamięć, to co? Edukacja w miejscach pamięci narodowej”, zatytułowana „Miejsce z blizną – jak je edukacyjnie oswoić?”. Sesja,

współorganizowana z Instytutem Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Opolskiego, była adresowana do nauczycieli i edukatorów zainteresowanych pedagogiką pamięci i edukacją historyczną. Po części wykładowej przeprowadzono warsztaty metodyczne dla studentów i nauczycieli „Czy mnie pamięć nie myli? Nieoczywiste warsztaty historyczne na wystawie «Miejsce z blizną»” na terenach po Stalagu 318/VIII F (344) Lamsdorf. Następnie odbył się finał XV edycji Ogólnopolskiego Konkursu na Projekt Historyczny „Póki nie jest za późno”. Współorganizatorami konkursu byli: Stowarzyszenie Przyjaciół CMJW oraz Starostwo Powiatowe w Nysie. Patronat honorowy nad przedsięwzięciem sprawowali: prof. Piotr Gliński – wiceprezes Rady Ministrów, minister kultury i dziedzictwa narodowego, Sławomir Kłosowski – wojewoda opolski, Andrzej Buła – marszałek województwa opolskiego, Henryk Lakwa – starosta opolski i Michał Siek – opolski kurator oświaty. Jury w składzie: dr Iwona Konopnicka – przewodnicząca (UO), dr Ewelina Klimczak-Czaplicka (CMJW), dr Renata Kobylarz-Buła (CMJW), dr Kamil Weber (CMJW), dr Michał Jakubik – sekretarz (CMJW), oceniło 49 projektów i przyznało: I nagrodę Paulinie Kudlińskiej i Zuzannie Przybysz z PSP w Grzywnie za projekt „Nasi przodkowie polegli na frontach I wojny”, II – Łukaszowi Szuplewskiemu z PSP nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi w Piastowie za projekt „Warszawska droga 1944”, III – Aleksandrowi Turkowskiemu z IV LO w Chorzowie za projekt „A jednak nie zapomnimy”, wyróżnienie – Monice Cisko, Laurze Papiernik, Janowi Zawadzkiemu z Zespołu Szkół Muzycznych w Tarnowie za projekt „Nie zasnął młodości. Tragiczna historia Franciszka Solarza, niezłomnego z Karwodrzy”.

14 VI W opolskiej siedzibie Muzeum, w formie hybrydowej, miało miejsce posiedzenie członków Stowarzyszenia Przyjaciół CMJW. Zarząd Stowarzyszenia złożył sprawozdanie merytoryczno-finansowe z dotychczasowych działań. Sprawozdanie zostało przyjęte. Podczas spotkania złożono oficjalne podziękowania osobom, które zaangażowały się w społeczną akcję „Podaruj mi pamięć” i sfinansowały konserwację wybranych krzyży na mogiłach na Starym Cmentarzu Jenieckim w Łambinowicach. Podziękowania otrzymali sympatycy Muzeum: Ryszard Czerwiński i Tomasz Kwiatek, Radosław Wyrzucki, członek grupy detektorystów „Triskelion” oraz pracownicy CMJW: Czesława Szpaczyńska i Dawid Żak.

23 VI Muzeum uczestniczyło w kolejnej edycji Nocy Kultury w Opolu. Wśród propozycji dla zwiedzających znalazły się: kuratorskie oprowadzanie po wystawie stałej „Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach – dziedzictwo regionalne, narodowe, europejskie” oraz po wystawie czasowej „Artyści Andersa – scena i estrada”, quiz „Historia na miejscu i na wynos”,

projekcja filmów dokumentalnych *Artyści Andersa* oraz *Artyści Andersa – scena i estrada*.

- 24 VI W Łambinowicach na terenie po Stalagu 318/VIII F (344) Lamsdorf zorganizowano wydarzenie pn. „Odkrywcza Sobota”, w ramach którego odbyły się: projekcja filmu dokumentującego działania Muzeum w zakresie poszukiwań i konserwacji znalezionych artefaktów z towarzyszącym mu wykładem Elżbiety Góry, kierownik Działu Zbiorów i Konserwacji, wręczenie podziękowania Radosławowi Wyrzuckiemu z grupy „Triskelion” za ufundowanie konserwacji jednego z krzyży na Starym Cmentarzu Jenieckim, warsztaty plastyczne dla dzieci, poprowadzone przez prof. Michała Pawletę i dr Annę Czerner, zwiedzanie ekspozycji plenerowej „Miejsce z blizną” oraz założenie pokazowego wykopu i przeprowadzenie badań powierzchniowych z wykorzystaniem detektorów.
- 28 VI Tematem czerwcowej odsłony „Łambinowickich Spotkań Muzealnych” było podsumowanie osiągniętych – w pierwszym roku realizacji – efektów projektu „Nauka dla społeczeństwa, społeczeństwo dla nauki w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach”. Doktor Dawid Kobiałka z Uniwersytetu Łódzkiego, archeolog i antropolog kulturowy, kierujący projektem wygłosił prelekcję „Archeologia obozowa w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach. Raport z prac w 2022 r.”. Wydarzenie było częścią tegorocznej edycji ww. projektu pn. „Wakacje z archeologią. Sezon 2”.
- 30 VI Ze względu na rozpoczynający się remont sal wystawowych w łambinowickiej siedzibie Muzeum zorganizowano finaśz wystaw stałych pod tytułem „Coś się kończy, coś się zaczyna”.

Lipiec

- 2 VII W ramach XVII Polonijnych Spotkań z Historią Najnowszą zorganizowano w Muzeum i Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach pobyt studyjny dla nauczycieli polonijnych.
- 3 VII Został uruchomiony serwis internetowy Sieci „Liga Pamięci Jenieckiej”, który w przejrzysty sposób objaśnia cele i kierunki działania Ligi, przedstawia skład Rady Konsorcjum i Konwentu Honorowego, a także profile członków-założycieli i kolejnych instytucji oraz osób do niej dołączających, ułatwia nawiązywanie i utrzymywanie relacji między członkami konsorcjum, a także – dla wszystkich – staje się ważną platformą wiedzy, skupiającą w jednym miejscu informacje o obozach jenieckich oraz miejscach pamięci z nimi związanych.
- 12 VII W łambinowickiej siedzibie Muzeum odbyło się spotkanie Rady Opieki nad Miejscem Pamięci Narodowej w Łambinowicach – reprezentantów instytucji i środowisk, których kompetencje i prerogatywy są kluczowe

w utrzymaniu Miejsca Pamięci Narodowej w Łambinowicach w jak najlepszym stanie zachowania. Doktor Violetta Rezler-Wasielewska dokonała oficjalnego wprowadzenia do grona Rady nowego członka – przedstawiciela Partnerstwa Borów Niemodlińskich – Daniela Podobińskiego. Następnie wspólnie z Elżbietą Górą z Działu Zbiorów i Konserwacji przedstawiły sprawozdanie z prac wykonanych w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach od czerwca 2022 r., tj. od ostatniego posiedzenia, oraz przedstawiły plany. Spotkanie dopełniły przejazd po terenach po Stalagu VIII B (344) Lamsdorf i wizyta na Starym Cmentarzu Jenieckim. Wszędzie Radzie towarzyszył dr Dawid Kobiałka, kierownik zespołu projektu „Nauka dla społeczeństwa, społeczeństwo dla nauki w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach”, prezentując prowadzone tam prace archeologiczne.

12–

–20 VII Podczas prac wykopaliskowych na Starym Cmentarzu Jenieckim w Łambinowicach zespół archeologów pod kierownictwem dr. Dawida Kobiałki odkrył nieznanne miejsce pochówku ponad 60 włoskich żołnierzy, internowanych w obozach jenieckich Lamsdorf podczas II wojny światowej. W wyniku eksploracji dwóch jam grobowych odnaleziono ludzkie szczątki, a dzięki nieśmiertelnikom udało się zidentyfikować tożsamość pochowanych tam żołnierzy włoskich.

26 VII Lipcowa odsłona cyklu „Łambinowickie Spotkania Muzealne” była poświęcona podsumowaniu tegorocznych prac wykopaliskowych prowadzonych w ramach projektu badawczego „Nauka dla społeczeństwa, społeczeństwo dla nauki w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach”. Jej bohaterem był dr Dawid Kobiałka, który przedstawił zakres i wyniki działań archeologów, w tym przełomowe odkrycie na Starym Cmentarzu Jenieckim w Łambinowicach kwatery jeńców włoskich, internowanych w obozach Lamsdorf podczas II wojny światowej.

Sierpień

1 VIII W 79. rocznicę wybuchu powstania warszawskiego przed Pomnikiem Powstańców Warszawskich – Jeńców Stalagu 344 Lamsdorf zapalono znicze i złożono kwiaty. W towarzystwie przedstawicieli Muzeum i władz gminy Łambinowice złożyli je senator RP Jerzy Czerwiński, burmistrz Niemodlina Dorota Koncewicz oraz okoliczni mieszkańcy. Natomiast w Opolu, dr Renata Kobylarz-Buła była obecna na uroczystościach, organizowanych przez wojewodę opolskiego Sławomira Kłosowskiego, przed Pomnikiem Żołnierzy Armii Krajowej.

- 6 VIII Prestiżowe czasopismo „Antiquity. Przegląd Światowej Archeologii” przyjęło do publikacji artykuł zespołu dr. Dawida Kobialki, popularyzujący wyniki prac archeologów w miejscu pamięci w 2022 r., prowadzonych w ramach projektu badawczego „Nauka dla społeczeństwa, społeczeństwo dla nauki w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach”.
- 16 VIII W połowie sierpnia sfinalizowano kolejny etap prac konserwatorskich, które dotyczyły części Starego Cmentarza Jenieckiego w sektorze A i objęły 130 krzyży z kwatery I oraz 270 krzyży z kwater II, III i IV. Zadanie wykonała pracownia konserwatorska Mariusza Zająca „Zajmart”. W tegorocznym odbiorze prac Muzeum reprezentowała Elżbieta Góra, kierownik Działu Zbiorów i Konserwacji.
- 26 VIII Magister Piotr Jędorowicz z Działu Zbiorów i Konserwacji Muzeum wziął udział w III edycji Seminarium Muzealnego, zorganizowanego w „Kantorówce” Ośrodka Dokumentacji i Historii Regionu Muzeum Tadeusza Kantora w Wielopolu Skrzyńskim, wygłaszając referat „«Jestem artystą... gryzę gwoździe»”. Szkic do biografii Stanisława Radwana”.
- 30 VIII Przed Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych odbyło się Święto Pamięci, wieńczące dziesięciodniowe prace porządkowe w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach, w których wspólnie brali udział żołnierze 161. Batalionu Logistycznego w Delmenhorst (dowodzeni przez płk. Rainera Grygiela) i 10. Brygady Logistycznej w Opolu. W uroczystościach uczestniczyli m.in.: wojewoda opolski Sławomir Kłosowski, przewodniczący Sejmiku Województwa Opolskiego Rafał Bartek i Antoni Konopka, członek Zarządu Województwa Opolskiego, a także wójt gminy Łambinowice Tomasz Karpiński.

Wrzesień

- 1 IX W 84. rocznicę wybuchu II wojny światowej w kościele pw. św. Marii Magdaleny w Łambinowicach odbył się koncert słowno-muzyczny „Modlitwa Pokoju”, współorganizowany z Instytutem Pamięci Narodowej i parafią Łambinowice. Koncert poprowadził dr Adam Tański, który na organach towarzyszył śpiewakom: Dorocie Stefaniak, Justynie Jabłonowskiej, Mai Pałys, Agacie Sierańskiej, Patrykowi Dopkemu, Filipowi Cieszyńskiemu i Szymonowi Chylińskiemu w wykonaniu utworów Mikołaja Gomółki, Stanisława Moniuszki, Witolda Lutosławskiego, Gabriela Faurégo oraz Norberta Blachy. Utwory muzyczne przeplatały fragmenty relacji i wspomnień jeńców obozów Lamsdorf, prezentowane przez Leszka Zdunia. Koncertowi towarzyszyła wizualizacja multimedialna, przygotowana przez Marcina Bareję, w której wykorzystano fotografie archiwalne

- i współczesne ze zbiorów Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych i Muzeum Powstania Warszawskiego.
- 6 IX „Rugby, pétanque, tiramisù, czyli o pielęgnowaniu tradycji w niewoli” to tytuł spotkania zorganizowanego w ramach „Łambinowickich Spotkań Muzealnych” oraz Europejskich Dni Dziedzictwa, przebiegających pod hasłem „Żywe dziedzictwo – tradycje od pokoleń”. Temat przedstawiły: dr Anna Wickiewicz, kierująca Działem Edukacji i Wystaw oraz Regina Chojna z Archiwum.
- 6–9 IX Odbyło się XIV Forum Pamięci – seminarium muzeów martyrologicznych, organizowane przez Muzeum Stutthof w Sztutowie oraz Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau. Udział w nim wzięli pracownicy CMJW: dr Violetta Rezler-Wasielewska, dyrektor Muzeum, wygłaszając referat „Wyprowadźmy historię na ulicę – strategia promocyjna CMJW”, Dominik Marcinkowski z Sekcji Komunikacji i Wizerunku z wystąpieniem „Wtargnąć z edukacją w codzienność. O kulisach pewnej akcji”, w którym przedstawił przebieg akcji „Tu byli” oraz Dawid Żak z Działu Zbiorów i Konserwacji, prezentując temat „Podaruj mi pamięć – akcja społecznej konserwacji krzyży na Starym Cmentarzu Jenieckim w Łambinowicach”.
- 11 IX Po raz pierwszy obchodzono Narodowy Dzień Polskich Dzieci Wojny, święto ustanowione na 10 września przez Sejm RP. Muzeum włączyło się w organizację obchodów wspólnie z wojewodą opolskim Sławomirem Kłosowskim i opolskim kuratorem oświaty Michałem Siekiem. Uroczystości rozpoczęła msza św. w kościele oo. Franciszkanów, następnie przed pomnikiem Bojowników o Polskość Śląska Opolskiego wysłuchano okolicznościowych przemówień, złożono kwiaty i zapalono znicze. Ostatnimi akcentami uroczystości były: otwarcie ekspozycji „Tatusiu kiedy wrócisz? Polskie rodziny w latach II wojny światowej”, poprowadzone przez dr Renatę Kobylarz-Bułę oraz wykład dr. Piotra Stanka „Najmłodszy jeńcy w dziejach wojen. Powstańcy warszawscy w niewoli niemieckiej”. Wydarzenie odbyło się w budynku Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego.
- 13 IX W siedzibie Muzeum w Łambinowicach odbyło się pierwsze spotkanie robocze w związku z ustaleniem lokalizacji nieznanej dotąd kwatery grobów i odkryciem szczątków jeńców włoskich podczas prac archeologicznych na Starym Cmentarzu Jenieckim, prowadzonych w ramach projektu „Nauka dla społeczeństwa. Społeczeństwo dla nauki w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach” w lipcu br. W spotkaniu uczestniczyli reprezentanci strony włoskiej: Monika Kwiatosz, konsul honorowa Republiki Włoskiej we Wrocławiu, płk Stefano Cavaliere, włoski attaché obrony w Polsce i towarzyszący mu Elio Leo, asystent attaché obrony oraz przedstawiciele Muzeum: dr Violetta Rezler-Wasielewska, dyrektor Muzeum oraz Regina Chojna z Archiwum CMJW.

- 14–
–15 IX W Muzeum Króla Jana III w Wilanowie odbyła się konferencja „System iArt – od idei do narzędzia”, podczas której prezentowano nowoczesny system do ewidencji zbiorów muzealnych. Z ramienia Muzeum w konferencji uczestniczyli: dr Violetta Rezler-Wasielewska, dyrektor Muzeum, Iwona Cichoń-Halot, p.o. kierownika Archiwum oraz Andrzej Kern, specjalista IT.
- 15 IX Doktor Renata Kobylarz-Buła na zaproszenie Tadeusza Jacka Rogoży z Wszechnicy Historyczno-Krajoznawczej dla Seniorów wystąpiła w Domu Dziennego Pobytu „Malinka” z wykładem „«Tatusiu, kiedy wrócisz?». Polskie rodziny w latach II wojny światowej”, inspirowanym wystawą czasową o tym samym tytule, która jednocześnie była ekspozycja w Urzędzie Wojewódzkim w Opolu.
- 15 IX W Warszawie odbyło się spotkanie „Zofia Arcimowicz i jej bransoletka z nieśmiertelnika”, współorganizowane z Muzeum Więzienia Pawiak, Oddziałem Muzeum Niepodległości. W jego siedzibie zgromadzili się goście zainteresowani postacią uczestniczki powstania warszawskiego, byłej więźniarki Pawiaka i jeńca obozów Wehrmachtu, w tym Stalagu 344 Lamsdorf. W programie spotkania była projekcja filmu CMJW *Bransoletka z Lamsdorf* oraz kuratorskie oprowadzanie po prezentowanej w warszawskim muzeum wystawie CMJW „Koniec i początek. Powstańcy warszawscy w niewoli”. Podczas spotkania odbyła się ceremonia wręczenia prof. Adamowi Szpaderskiemu – głównemu konsultantowi ds. strategii i zarządzania edukacją CMJW oraz przewodniczącemu Rady Konsorcjum Sieć „Liga Pamięci Jenieckiej” – medalu „Opiekun Miejsc Pamięci Narodowej”. Wyróżnienie zostało przyznane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na wniosek naszego Muzeum. Na spotkaniu placówkę w Opolu reprezentowali: dr Violetta Rezler-Wasielewska i dr Piotr Stanek.
- 18 IX W opolskiej siedzibie Muzeum odbył się wernisaż wystawy czasowej Muzeum Narodowego w Lublinie „Ostatni lokator Pałacu Lubomirskich. Generał Mieczysław Smorawiński”. Na uroczystym otwarciu byli obecni: autorka scenariusza i kurator wystawy Barbara Oratowska – zastępca dyrektora Muzeum Narodowego w Lublinie ds. wystaw i edukacji, Konrad Kufel – członek zespołu, a także autorzy aranżacji przestrzennej – Marek i Maciej Mikulscy.
- 21–
–22 IX Przedstawiciele Muzeum: dyrektor dr Violetta Rezler-Wasielewska, zastępca dyrektora dr Renata Kobylarz-Buła oraz dr Piotr Stanek, kierownik Działu Naukowego, przebywali z wizytą w Muzeum Górnicztwa Kleinenbremen, Miejscu Pamięci Stalagu 326 (VI K) Senne oraz w Miejscu Pamięci i Dokumentacji KZ Porta Westfalica w Niemczech.

- Celem wyjazdu było: nawiązanie współpracy z niemieckimi partnerami, dostarczenie do pierwszego z nich dwujęzycznej wystawy plenerowej „Koniec i początek. Powstańcy warszawscy w niewoli” oraz omówienie organizacji planowanej na 2024 r. konferencji poświęconej polskim jeńcom wojennym w Niemczech.
- 27 IX Centralne Muzeum Jeńców Wojennych zostało uhonorowane Nagrodą Marszałka Województwa Opolskiego za Wydarzenie Muzealne Roku 2022 w kategorii „inicjatywa edukacyjna”. Uznanie jury zdobyła akcja społeczno-artystyczna „Tu byli” – przedsięwzięcie realizowane wspólnie z opolskim działem spółki POLREGIO oraz Teatrem Ekostudio, będące częścią projektu „Wolność jest w nich. Powstańcy warszawscy 1944–2022” (finansowanego ze środków Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017–2022).
- 28 IX Dla studentów Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą zorganizowano pobyt studyjny w Muzeum oraz Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach.
- 28 IX–
–1 X Trwał Festiwal Otwarcia Muzeum Historii Polski, mieszczącego się na terenie warszawskiej Cytadeli. W pierwszym dniu odbyły się uroczystości inauguracyjne z udziałem władz państwowych oraz przedstawicieli środowisk muzealnych. Naszą instytucję reprezentowała dyrektor dr Violetta Rezler-Wasielewska.

Październik

- 4 X W łambinowickiej siedzibie Muzeum miała miejsce październikowa odsłona cyklu „Łambinowickie Spotkania Muzealne”, podczas której Maria Bula z Działu Naukowego wygłosiła prelekcję „Służba jak każda inna? Załoga obozów jenieckich Lamsdorf w latach 1939–1945”.
- 5–6 X Odbyła się dziewiąta edycja Projektu Edukacyjnego pn. „Lamsdorf – Auschwitz. Auschwitz – Lamsdorf”, realizowanego we współpracy z Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau. W pierwszym dniu projektu młodzież z Publicznego Liceum Ogólnokształcącego nr III w Opolu odwiedziła Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau, spotykając się tam ze specjalistami – Szymonem Kowalskim z muzealnego Archiwum oraz dr. Jackiem Lachendro, natomiast w drugim dniu uczniowie uczestniczyli w zajęciach prowadzonych przez dr Annę Wickiewicz, kierownika Działu Edukacji oraz Wystaw i dr. Piotra Stanka, kierownika Działu Naukowego, a także brali udział w uroczystościach rocznicowych upamiętniających przybycie pierwszego transportu powstańców warszawskich do Stalagu 344 Lamsdorf.

- 6 X Przed Pomnikiem Powstańców Warszawskich – Jeńców Stalagu 344 Lamsdorf w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach odbyły się obchody 79. rocznicy przybycia pierwszego transportu powstańców warszawskich do Stalagu 344 Lamsdorf. Organizatorami wydarzenia obok Muzeum byli: Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej – Okręg Opole oraz Gmina Łambinowice. Gośćmi honorowymi uroczystości byli Helena Kamerska i Stanisław Wołczaski, którzy jako pierwsi zabrali głos, w imieniu organizatorów wydarzenia głos zabrała dr Renata Kobylarz-Buła, zastępca dyrektora Muzeum. Kolejne przemówienia wygłosili: poseł na Sejm RP Tomasz Siemoniak, senator RP Jerzy Czerwiński, wicewojewoda opolski Tomasz Witkowski, Magdalena Merta, odczytująca list od Jana Józefa Kasprzyka – szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Później wspomnieniami podzieliła się Stanisława Borzemska, kustosz odpowiedzialna za prace Muzeum w latach 1964–2005. Następnie żołnierze z 91. Batalionu Logistycznego w Komprachcicach na sygnał dowódcy wygłosili Apel Pamięci. Podniosłym momentem uroczystości było złożenie kwiatów i zapalonych zniczy pod pomnikiem, zaś zwieńczeniem całości pieśni wojskowe: *Śpij kolego*, *Modlitwa obozowa* oraz pieśń reprezentacyjna Wojska Polskiego *My pierwsza brygada*. Patronat honorowy nad uroczystością objęli wicepremier i minister kultury i dziedzictwa narodowego prof. dr hab. Piotr Gliński, wojewoda opolski Sławomir Kłosowski oraz marszałek województwa opolskiego Andrzej Buła, natomiast patronat medialny: TVP 3 Opole, „Nowa Trybuna Opolska”, Radio Opole S.A., Radio DOXA i „Nowiny Nyskie”.
- 6–7 X Doktor Violetta Rezler-Wasielewska, dyrektor Muzeum, uczestniczyła w zjeździe Stowarzyszenia Muzealników Polskich, zorganizowanym przez Muzeum Zamkowe w Malborku. Tematem przewodnim konferencji była zmiana, rozpatrywana na dwóch płaszczyznach: pamięci i społeczeństwa, a wydarzeniem towarzyszącym – zwiedzanie Muzeum Zamkowego w Malborku.
- 18 X W siedzibie Muzeum w Łambinowicach odbyło się spotkanie robocze w celu ustalenia dalszego sposobu postępowania w sprawie nowo odnalezionego miejsca pochówku żołnierzy włoskich zmarłych w czasie II wojny światowej w stalagach Lamsdorf. W spotkaniu uczestniczyli: przedstawiciele Ministerstwa Obrony Republiki Włoskiej i Ambasady Włoskiej w Warszawie, stronę polską reprezentowali przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Instytutu Pamięci Narodowej, a także Gminy Łambinowice, kierownik projektu dr Dawid Kobiąłka, dyrektor Muzeum dr Violetta Rezler-Wasielewska. Spotkanie

- zakończyło złożenie wianki i modlitwa w intencji zmarłych jeńców na miejscu pochówku włoskich żołnierzy na Starym Cmentarzu Jenieckim.
- 21 X W Opolu odbyła się konferencja „(Auto)prezentacje. Kultura i pamięć mniejszości w projektach wystawienniczych”. Nasze Muzeum reprezentowała zastępca dyrektora dr Renata Kobylarz-Buła. Obradom towarzyszyło otwarcie wystawy „Dziedzictwo Ziem Zachodnich i Północnych” oraz debata jej poświęcona, którą prowadził dr hab. Mariusz Patelski. Wydarzenie zorganizowali: Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smółki w Opolu, Centrum Dokumentacyjno-Wystawiennicze Niemców w Polsce, Instytut Serbołużycki oraz Muzeum Serbołużyckie w Budziszynie, przy wsparciu Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki, a patronat honorowy nad nim objęli: Ambasada Republiki Federalnej Niemiec w Polsce, marszałek województwa opolskiego Andrzej Buła, Federalistyczna Unia Europejskich Grup Narodowościowych oraz Grupa Robocza Mniejszości Niemieckich.

Listopad

- 8 XI Listopadowa odsłona cyklu „Łambinowickie Spotkania Muzealne” poświęcona była akcji pn. „Podaruj mi pamięć”, zainicjowanej w 2021 r., której celem jest zbiórka funduszy na renowację wybranych przez darczyńców krzyży jenieckich. Bohaterem spotkania był Dawid Żak – pracownik Działu Zbiorów i Konserwacji, który jako zwycięzca teleturnieju „Jeden z dziesięciu” część nagrody przeznaczył na sfinansowanie renowacji wybranego krzyża nagrobnego.
- 10 XI Magister Maria Bula uczestniczyła w Ogólnopolskim Sympozjum Historycznym, organizowanym w formie online przez Center for American & European Studies, podczas którego wygłosiła referat „Personel Stalagu VIII B Lamsdorf w latach II wojny światowej (1939–1945)”.
- 10 XI Z okazji Narodowego Święta Niepodległości, w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Oleśnicy otwarto wystawę czasową „W obcych mundurach. Polacy-jeńcy I wojny światowej”. Ekspozycję zaprezentował podczas kuratorskiego oprowadzania dr Michał Jakubik z Działu Edukacji i Wystaw.
- 11 XI Konsul honorowy Serbii Ranko Tomović odwiedził Stary Cmentarz Jeniecki w Łambinowicach i złożył wieniec przed Pomnikiem Jeńców Serbskich z 1917 r. Towarzyszyła mu dr Renata Kobylarz-Buła, zastępca dyrektora Muzeum oraz przedstawiciele lokalnej społeczności.
- 16 XI W łambinowickiej siedzibie Muzeum odbyło się w formie hybrydowej Ogólnopolskie spotkanie rodzin jeńców II wojny światowej pod hasłem „Nie ma jednej pamięci”. Słowo wstępne wygłosili z ramienia

organizatorów: dr Violetta Rezler-Wasielewska, dyrektor CMJW oraz dr Bartłomiej Bydoń, przedstawiciel Muzeum Katyńskiego w Warszawie. Spotkanie rozpoczął wykład dr. Piotra Stanka, kierownika Działu Naukowego, „Losy polskich jeńców – z warsztatu historyka”, przybliżający problem różnorodności i wiarygodności dostępnych współcześnie źródeł historycznych na temat niewoli polskich żołnierzy. Następnie odbyły się dwa panele: „Muzeum wielu możliwości. Historia pewnej kolekcji” oraz „Mój ojciec. Portret z pamięci”. Pierwszy z nich prezentował na przykładzie darowizny Krzysztofa Toczka różne konteksty współpracy CMJW z rodzinami byłych jeńców, w drugim natomiast kilkoro prelegentów przedstawiło osobiste historie rodzinne. Ważnym momentem były wystąpienia osób, które zdecydowały się przekazać Muzeum swoje pamiątki jenieckie. W przerwie uczestnicy zwiedzili ekspozycję edukacyjną „Miejsce z bliźną”. W drugiej części spotkania przeprowadzono panele dyskusyjne przy stolikach pn. „Mamy coś wspólnego”, podczas których potomkowie jeńców mogli dzielić się własnych doświadczeniami w odkrywaniu jenieckich historii. Partnerami spotkania byli: Muzeum Katyńskie i Sieć „Liga Pamięci Jenieckiej”. Patronat honorowy nad wydarzeniem objęli: szef UdSKiOR Jan Józef Kasprzyk; p.o. prezesa Zarządu Głównego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej por. hm. Janusz Komorowski ps. „Antek”; prezes Zarządu Federacji Rodzin Katyńskich Izabella Sariusz-Skąpska; prezes Polskiego Towarzystwa Genealogicznego Michał Zieliński. Patronat medialny sprawowali: „Rzeczpospolita”, „Gość Niedzielny”, Wojskowy Instytut Wydawniczy, „Polska Zbrojna. Historia” i „Historykon.pl”.

17 XI

W siedzibie Muzeum w Łambinowicach, a także w formie online, odbyła się czwarta edycja Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Miejsca po niemieckich obozach jenieckich w Polsce. Zapomniane czy odkrywane?”. W trakcie spotkania naukowcy i regionaliści przedstawili miejsca po: Stalagu Luft IV Gross Tychow dla lotników alianckich (dr hab. Michał Polak z Politechniki Koszalińskiej oraz Paweł Urbaniak z Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu), Stalagu III C Alt Drewitz (dr hab. Przemysław Słowiński z Akademii im. Jakuba Paradyża), Stalagu XXI C Wollstein (Jarosław Rostkowski z Muzeum Regionalnego w Wolsztynie), Stalagu II D Stargard (dr hab. n. med. Andrzej Ossowski z Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie), Stalagu 344 Lamsdorf (dr Dawid Kobiałka z Uniwersytetu Łódzkiego oraz dr Violetta Rezler-Wasielewska z Muzeum) oraz po oflagach II B Arnswalde, II C Woldenberg, II D Gross Born (prof. dr hab. Anna Matuchniak-Mystkowska z Uniwersytetu Łódzkiego). Partnerem wydarzenia była Sieć „Liga Pamięci Jenieckiej”, reprezentowana przez przewodniczącego jej Rady dr. hab. Adama

Szpaderskiego, prof. Uniwersytetu SWPS w Warszawie, który przedstawił strategię Sieci oraz poprowadził dyskusję z członkami-założycielami o problemach w zarządzaniu pojeńckimi miejscami pamięci w kontekście poszukiwań rozwiązań i dobrych praktyk. Z kolei Magdalena Erdman, naczelnik Wydziału ds. Miejsc Pamięci Narodowej w Departamencie Dziedzictwa Kulturowego za Granicą i Miejsc Pamięci, przedstawiła program działań i możliwości współpracy z MKiDN. W trakcie konferencji miało miejsce odznaczenie medalem „Opiekun Miejsc Pamięci Narodowej” – na wniosek naszego Muzeum – Kingi Hartmann-Wóycickiej, kierującej Radą Fundacji Pamięć, Edukacja, Kultura oraz Europejskim Centrum Pamięć, Edukacja, Kultura.

27 XI–

–1 XII

W Muzeum zorganizowano Dni Otwarte. W ofercie znalazło się bezpłatne zwiedzanie wystaw stałych w Łambinowicach i Opolu. Ponadto, w Łambinowicach oferowano udział w zajęciach poświęconych badaniom archeologicznym w Miejscu Pamięci Narodowej, a w opolskiej siedzibie goście mieli możliwość zwiedzania wystawy czasowej „Ostatni lokator pałacu Lubomirskich. Generał Mieczysław Smorawiński” i udziału w towarzyszących jej zajęciach warsztatowych „List z przeszłości” i „Drogi do Niepodległej”.

30 XI

W ramach V edycji Konkursu „ART in ARCHitecture festiwal” Centralne Muzeum Jeńców Wojennych zostało uhonorowane – jako inwestor zlecający i nadzorujący projekt ekspozycji – wyróżnieniem w kategorii: Przestrzeń wystawiennicza za realizację wystawy na terenie byłego obozu jeńckiego Stalag 318/VIII F (344) Lamsdorf w Łambinowicach „Miejsce z blizną” z pracami Artura Lubosa z zespołu projektowego VidiFilm.

30 XI–

–1 XII

Publikacje, wydane nakładem CMJW, były wystawiane podczas XXXI edycji Targów Książki Historycznej, które odbyły się w Arkadach Kubickiego Zamku Królewskiego w Warszawie.

Grudzień

4–7 XII

W miejscu pamięci Mahn- und Gedenkstätte Ravensbrück w Niemczech odbyły się międzynarodowe warsztaty doskonalące kompetencje muzealników w zakresie obsługi osób z niepełnosprawnościami. W zajęciach wzięli udział przedstawiciele Muzeum: dr Michał Jakubik z Działu Edukacji i Wystaw oraz Dominik Marcinkowski z Sekcji Komunikacji i Wizerunku. Wydarzenie było częścią realizowanego projektu edukacyjnego „Pamięć włączająca”.

- 5 XII Ostatnie w 2023 r. wydarzenie w ramach cyklu „Łambinowickie Spotkania Muzealne” nosiło tytuł: „Kocham, do zobaczenia... Miłość w czasach niewoli”. Spotkanie poprowadzili dr Anna Czerner oraz dr Kamil Weber z Działu Naukowego, przybliżając kulisy pracy nad tworzoną wystawą czasową poświęconą tematyce miłosnych relacji przez pryzmat niewoli jenieckiej.
- 7 XII Dyrektor dr Violetta Rezler-Wasielewska reprezentowała Muzeum podczas konferencji „Muzeometr – zintegrowany system parametryzacji muzeów – etap I”, zorganizowanej przez Narodowy Instytut Muzeów w Muzeum Historii Polski w Warszawie.
- 11 XII Sala konferencyjna i punkt informacyjny, który łączy także funkcję sklepu muzealnego, w łambinowickiej siedzibie CMJW zostały wyposażone w pętle indukcyjne – urządzenia wspomagające słuch u osób z jego deficytem. Zakup był możliwy dzięki dofinansowaniu ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego w ramach zadania „Zakup wyposażenia modernizacyjnego budynku Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach przy ul. Muzealnej 4”.
- 12 XII W Łambinowicach odbyło się spotkanie świąteczno-noworoczne pracowników i emerytów Muzeum.

W uzupełnieniu do „Kalendarium”

Zbiory

W roku 2023 zbiory Muzeum wzbogaciły się o 1590 nabytków muzealnych; 1528 artefaktów zostało przekazanych jako darowizny w wyniku prowadzonej zbiórki pn. „Ocalone pamiątki, zachowana pamięć”; 31 obiektów zakupiono ze środków pochodzących ze zbiórki publicznej. Natomiast decyzją Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do zbiorów Muzeum przekazano 31 artefaktów pozyskanych w ramach prac poszukiwawczych prowadzonych w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach. W mijającym roku konserwacji pełnej poddano 148 jednostek archiwalnych i 848 muzealiów pochodzących ze zbiorów CMJW, a kolejne 150 jednostek archiwalnych i 1138 obiektów muzealnych zostało zabezpieczonych. Ponadto do cyfrowej bazy danych wprowadzono dane ewidencyjne 2472 muzealiów pochodzących ze zbiorów CMJW, a 2296 zabytków pozyskało również swoje wizerunki cyfrowe (zdjęcia i skany).

Publikacje

Muzeum wydało periodyk naukowy: t. 45 „Łambinowickiego Rocznika Muzealnego” 2022 oraz jedną publikację zwartą: *Ocalone. Antologia wierszy przeciw wojnie* z okazji XXX edycji Konkursu Recytatorskiego Poezji Jenieckiej „Nie traćmy pamięci” (prace wydawnicze koordynowała oraz wstępem opatrzyła: dr Violetta Rezler-Wasielewska).

Wystawy

Od stycznia do grudnia w Łambinowicach była prezentowana ekspozycja edukacyjna na terenie po Stalagu 318/VIII F (344) Lamsdorf „Miejsce z blizną”. Ze względu na remont –rozpoczynający się w drugiej połowie roku – trzy wystawy stałe były prezentowane od stycznia do czerwca: „W niewoli niemieckiej”, „Obozy jenieckie w Lamsdorf/Łambinowicach 1870–1945”, „Jeńcy polscy w ZSRR”, natomiast jedna wystawa stała w budynku po byłej wartowni „Po wojnie. Obóz Pracy w Łambinowicach (1945–1946)” była czynna od stycznia do września. Przed budynkiem Muzeum w Łambinowicach prezentowano jedną czasową wystawę plenerową „«To jeszcze nie koniec...». Żołnierze września 1939 r. w niewoli Wehrmachtu i NKWD (1939–1945)”. W Opolu eksponowano jedną wystawę stałą „Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach – dziedzictwo regionalne, narodowe, europejskie” oraz sześć wystaw czasowych obcych: „«Z głową bez karabinu...» – powojenne dokonania żołnierzy AK”, przygotowaną przez Muzeum Armii Krajowej w Krakowie; „Zgłodzona formacja. Policja Województwa Śląskiego 1922–1939”, przygotowaną przez Instytut Pamięci Narodowej, Oddział w Katowicach i Muzeum w Tarnowskich Górach; „Artyści Andersa. Scena i estrada” i „Artyści Andersa. Sztuki plastyczne”, przygotowane przez Fundację Towarzystwo Projektów Edukacyjnych w Warszawie; „Ostatni lokator pałacu Lubomirskich. Generał Mieczysław Smorawiński”, przygotowaną przez Muzeum Narodowe w Lublinie oraz „Byli sąsiadami: ludzkie wybory i zachowania w obliczu Zagłady”, przygotowaną przez United States Holocaust Memorial Museum w Waszyngtonie, która była prezentowana na placu przez Teatrem im. J. Kochanowskiego w Opolu.

Wystawy CMJW prezentowane były w różnych instytucjach kultury oraz ośrodkach na terytorium całej Polski i za granicą. Były to wystawy: „«Bóg się rodzi, moc truchleje...». Święta Bożego Narodzenia w niewoli niemieckiej i radzieckiej podczas II wojny światowej”; „Jeńcy wojenni – europejska pamięć. Łambinowice – muzeum i miejsce pamięci”; „Koniec i początek. Powstańcy warszawscy w niewoli niemieckiej” (3 wersje językowe: polska, polsko-angielska, polsko-niemiecka); „Na nieludzkiej ziemi. Jeńcy polscy w ZSRR” (wewnętrzna); „«Tatusiu, kiedy wrócisz?». Polskie rodziny w latach II wojny światowej”; „«To jeszcze nie koniec...». Żołnierze

września 1939 r. w niewoli Wehrmachtu i NKWD (1939–1945)”; „W obcych mundurach. Polacy-jeńcy I wojny światowej”.

Ponadto pracownicy Muzeum współpracowali przy organizacji prezentacji w Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku oraz w Centralnym Przystanku Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie ekspozycji „Das Reichsparteitagsgelände im Krieg – Gefangenschaft, Massenmord und Zwangsarbeit/Nie tylko proces... Norymberga i jeńcy wojenni (1939–1945)”, przygotowanej przez Centrum Dokumentacji Terenu Zjazdów NSDAP w Norymberdze w partnerstwie z CMJW.

Projekty dofinansowane ze środków zewnętrznych

Realizowano zadanie pn. „Przebudowa budynku Muzeum w Łambinowicach, przy ul. Muzealnej 4 wraz z poprawą otoczenia” – V i VI etap – finansowanie ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego; zadanie zakupu wyposażenia modernizowanego budynku Muzeum w Łambinowicach – finansowanie w ramach programu rządowego Infrastruktura Kultury ze środków finansowych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego; zadania w ramach projektu „Nauka dla społeczeństwa, społeczeństwo dla nauki w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach” – finansowanie w ramach programu „Nauka dla społeczeństwa” Ministra Edukacji i Nauki.

Regina Chojna